

PUISTOSUUNNITELMAN SELOSTUS

Kohteen nimi:	STANSVIKIN KARTANOPUISTO JA TAHVONLAHDENNIEMI	Piirustus nro:t:	VIO 6017/1
Selostuksen laati:	Sari Knuuti Projektipäällikkö	pvm:	20.9.2019
Selostuksen hyväksyi:	Jussi Luomanen Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupäällikkö	pvm:	20.9.2019
	Kaupunkiympäristölautakunta	pvm:	

Kohde

Stansvikin kartanopuisto ja Tahvonlahdenniemi sijaitsevat Laajasalon (49.) kaupunginosassa. Kartanopuistossa sijaitsevat päärakennuksen ympärillä Anna-Sofian puisto sekä kartanopuiston itälaidalla Onnentemppeleinpuisto, joka rajautuu sen pohjoispuoliseen Vanhakylän kesämaja-alueeseen.

Suunnittelualue rajautuu pohjoisessa Koirasaarentiehen ja idässä metsäiseen Gunillankallioon sekä Tahvonlahteen, joka rajaa aluetta myös etelässä. Lännessä kartanopuistoa rajaavat Varisluodonlahti ja tuleva Stansvikinkallion asuinalue, joka on nykyisin metsää. Koko suunnittelualueen laajuus on noin 53 hehtaaria, josta maa-ala on noin 23 hehtaaria.

Vuonna 2016 voimaan tulleen asemakaavan lähtökohtana on ollut turvata sekä alueen kulttuuri-, maisema- että luontoarvot, ja parantaa alueen virkistyskäyttöä. Osalla kaava- aluetta priorisoidaan kulttuurimaiseman arvojen palauttamista kaavassa osoitettujen merkintöjen mukaisesti. Asemakaavassa Anna Sofian puisto ja Onnentemppeleinpuisto on merkitty puistoalueeksi, joka on kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä (VP/s). Tahvonlahdenniemi, puustoiset ja ruovikkoiset alueet ovat asemakaavassa virkistysalueita, jotka liittyvät kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen maisemapuistokokonaisuuteen (VL/s ja VL/s-1). Lisäksi suunnittelualueella on urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU), palstaviljelyalueita (RP) sekä vesialuetta (W). Vanhakylän kesämaja-alue (R-1) ei kuulu suunnittelualueeseen muilta osin kuin ranta-alueen ja sen läpi kulkevan jalankululle ja pyöräilylle varattavan reitin osalta, jossa huoltoajo on sallittu (pp/h).

Kartanopuistossa on päärakennuksen ja siipirakennuksen lisäksi joitakin muitakin rakennuksia, jotka ovat peräisin 1800-luvulta. Vanhoja rakennuksia ympäröi maisemapuutarha-tyylinen puisto, jonka rakentaminen käynnistyi 1820-luvulla. Alueella on myös uudempia rakennuksia ja rakenteita, mm.

PUISTOSUUNNITELMAN SELOSTUS

huoltorakennuksia ja kesämajoja. Puutarhan luoteispuolella kasvaa komea Knut Felixin tammikuja, joka on istutettu 1860-luvulla. Rannassa on kaksi tenniskenttää ja viljelypalstojen pohjoispuolella pelinurmi. Päärakennukselta rantaan johtavan käytävän päätteenä on laituri ja uusklassinen venevaja. Päärakennuksen länsipuolella on vanha hyötytarha. Tahvonlahdenniemellä kasvaa komea männikkö. Maisemapuisto ulottuu myös päärakennuksen koillispuolella olevalle entiselle saarelle, jossa sijaitsevat Vanhakylän kesämaja-alue ja Onnentemppelinpuisto. Onnentemppelinpuiston kaakkoisosassa kallion laella on pieni, nikkarityylinen huvimaja, ns. "temppeli".

Lähtökohdat ja tavoitteet

Puistosuunnitelma on laadittu siten, että se sopeutuu asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä, kuten maankäyttö- ja rakennuslaki (90 §) edellyttää. Stansvikin kartanon alueella on voimassa asemakaava nro 11960. Kaavan laadinnan yhteydessä on tehty useita luonto- ja kulttuurihistoriallisia selvityksiä ja ne on otettu huomioon kaavaa laadittaessa ja tässä puistosuunnitelmassa.

Stansvik on valtakunnallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas alue (RKY 2009). Vanha merenrantakartano siihen kuuluvine lukuisine rakennuksineen ja niihin liittyvät puistoalueet muodostavat aikakautensa suunnitteluperiaatteita ilmentävän kokonaisuuden ja ne ovat pääpiirteiltään säilyneet.

Stansvikin kartanopuisto on luontoarvoiltaan merkittävä. Alueella on rikas kirjo erilaisia elinympäristöjä ravinteikkaista jalopuulehdoista ja rehevistä rantaruovikoista karuihin kallioihin ja niittyihin. Osa alueen lehdoista ja rantakosteikoista on luokiteltu uhanalaisiksi luontotyypeiksi. Stansvikissa elää harvinaisia ja uhanalaisia lajeja, joista monet hyödyntävät alueen vanhaa puustoa, erityisesti runsaana esiintyviä tammia. Pesivien lintujen parimäärät on todettu poikkeuksellisen suuriksi. Stansvik kuuluu Helsingin merkittäviin lepakkoalueisiin.

Alue on pääosin puistoa ja se säilyy jatkossakin virkistysalueena, jonka toimintoja kehitetään. Puistoalueita täydentävät monimuotoiset luonnon alueet – jalopuulehdot, Tahvonlahdenpohjukan rehevä ruovikko ja tervalepikko sekä Tahvonlahdenniemen harjumännikkö. Suunnittelun lähtökohtina ovat alueen kulttuurihistorialliset arvot, luontoarvot ja alueen kasvava käyttö, kun välittömään läheisyyteen rakentuu 13 000 asukkaan uusi kaupunginosa, Kruunuvuorenranta. Tavoitteena on vanhan kartanopuiston kunnostus historiallista henkeä kunnioittaen alkuperäisen puistosommitelman ja vuosikymmenten saatossa syntyneen kerroksellisuuden pohjalta. Tarkoituksena ei ole kartanopuiston restaurointi edustuspuistoksi, vaan puiston historiallisten piirteiden säilyttäminen tai palauttaminen luontoarvot ja virkistyskäyttö huomioon ottaen, mikä edellyttää kuitenkin nykyisin umpeenkasvaneiden, mutta ennen avoimien ja puoliavoimien alueiden puuston harventamista. Tavoitteena on myös säilyttää arvokkaat luontokohteet monimuotoisina ja lajirikkaina. Tahvonlahdenniemen

PUISTOSUUNNITELMAN SELOSTUS

harjumännikkö rauhoitetaan luonnonsuojelualueeksi. Suuri osa alueen muistakin metsistä säilyy nykyisen kaltaisina monimuotoisina metsinä. Avoimemmaksi palautettavat alueet tarjoavat jatkossa elinpiirin monille sellaisille lajeille, jotka eivät viihdy tiheissä metsissä. Koko suunnittelualueelle tehdään Kartano-ohjelman linjauksen mukainen hoito- ja kehittämissuunnitelma, jossa määritellään rakennettujen alueiden lisäksi niitty- ja metsäalueiden hoidon keinot monimuotoisuustavoitteiden saavuttamiseksi.

Suunnitelman sisältö

Kartanopuiston lisääntyvään virkistyskäyttöön varaudutaan asemakaavassa esitettyjen uusien reittien, ajo- ja paikoitusjärjestelyjen sekä kartanopuiston kunnostuksen avulla. Stansvikin alueen asemakaavassa on esitetty uusia mökkipaikkoja Stansvikin itäosaan, Vanhakylän mökkialueelle. Lisäksi on esitetty, että Knut Felixin tammikuja rauhoitetaan ajoneuvoliikenteeltä. Tällöin Vanhakylän mökkien huoltoa varten on tarpeen toteuttaa uusi yhteys, Thelninginpolku. Se toteutetaan nykyisen kannaksen viereen painopenkereenä, jotta vanha tervaleppäkannas ja lepakoille tärkeä puustoinen yhteys säilyvät. Thelninginpolun jatkeeksi on suunniteltu uusi kevyen liikenteen reitti ja silta Tahvonlahden yli Gunillankalliolle. Kartanopuiston muita uusia reittejä ovat mm. Edelheiminpolku ja Stansvikinpolku. Uudet reitit sovitetaan maastoon hienovaraisesti mahdollisimman paljon puustoa säilyttäen.

Alueelle rakennetaan kolme pysäköintialuetta Stansvikintien varteen. Kaksi niistä on nykyisten pysäköintialueiden laajennuksia ja yksi on kokonaan uusi. Kokonaan uusi pysäköintialue on suunnitelmassa siirretty asemakaavan mukaisesta paikasta Thelninginpolun pohjoispuolelta sen eteläpuolelle, koska siten voidaan paremmin säilyttää vanhat tammet, monimuotoinen rantalehto sekä lepakoille tärkeä saalistusalue ja siirtymäreitti. Lisäksi nyt suunniteltu pysäköintialue on edullisempi toteuttaa, koska se ei vaadi pohjanvahvistuksia kuten kaavan mukainen paikka. Kaavan mukainen paikka on niin alava, että se vaatisi maanpinnan nostoa.

Kartanopuiston ydinalue halutaan rauhoittaa ajoneuvoliikenteeltä ja siksi Stansvikintien eteläpäässä on sallittu vain huoltoajo. Tavoitteen toteutumiseksi uusi käänköpaikka on sijoitettu, asemakaavasta poiketen, ravintolan edustan sijasta Stansvikintien eteläisen LP-alueen kohtaan, kadun itäpuolelle. Käänköpaikka sijoittuu osittain nykyiselle pysäköintialueelle ja asemakaavassa esitetylle palstaviljelyalueelle (RP). Käänköpaikka on mitoitettu mahdollistamaan turistibussien käänkömisen ja niin laajaksi, ettei käänköpaikan keskellä säilyvien arvokkaiden tammien juurialueella tarvitse kaivaa. Nykyinen pieni parkkipaikka Knut Felixin tammikujan vierestä poistetaan asemakaavan mukaan. Myös ajoneuvoliikenne poistuu kaavaa noudattaen vanhalta tammikujalta, mikä vähentää vanhoille tammille kohdistuvaa rasiitusta.

Päärakennuksen edustan umpeutunut käytävisommitelma palautetaan. Näkymälinjoja avataan, mm. päärakennukselta Onnentempelinpuiston

PUISTOSUUNNITELMAN SELOSTUS

huvimajalle. Myös Onnentemppelinpuiston käytäväsommitelma palautetaan osittain ja näkymiä avataan kuitenkin niin, että vanhat istutetut jalopuut sekä männyt säilyvät. Alueella säilytetään myös nuorta puustoa ja tiheiköitä, jotta alue säilyy suotuisana lepakoille. Alueen jatkosuunnittelu tehdään yhteistyössä lepakkoasiantuntijan kanssa. Kartanopuiston nykyistä viljelypalsta-alueita sekä tiivistetään että laajennetaan, minkä lisäksi suunnitelmaan on merkitty tulevaisuuden varaus uudelle viljelypalsta-alueelle. Toinen tenniskentistä poistetaan ja toinen kunnostetaan.

Luonnonsuojelualueeksi rauhoitettavan Tahvonlahdenniemen nykytilanne on esitetty puistosuunnitelmassa. Siitä laaditaan erillinen alueen hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa esitetään käyttöä ohjaavat ratkaisut alueelle.

Ratkaisut ovat tavoitteiltaan asemakaavan ja sen liitteenä olleen liikennesuunnitelman mukaisia ja sopeutuvat ympäristöönsä. Suunnitelmaratkaisujen takia poistettava puusto on suurimmaksi osaksi nuorta lehtipuustoa (vaahteraa ja leppää). Vanhoja ja arvokkaita puita säilytetään, ja nuoren lehtipuuston poistolla tehdään niille kasvutilaa.

Kaupunki teetti keväällä ja kesällä 2019 lisäselvityksiä sammakoista ja lepakoista. Tutkimukset keskitettiin kohtiin, jotka tiedettiin näille eliöille tärkeiksi ja joihin puistosuunnitelmassa oli esitetty muutoksia nykytilanteeseen nähden. Sammakoiden osalta ei tullut uutta tietoa, joka vaikuttaisi puistosuunnitelmaan. Lepakkoselvitys valmistui 11.10.2019, eli nähtävillä olon jälkeen. Tämän vuoksi puistosuunnitelmaan lisättiin jälkikäteen aluerajaus ja selite ”Alue, joka on kesän 2019 selvityksessä, puistosuunnitelman laatimisen jälkeen, on todettu lepakoille arvokkaaksi alueeksi. (Rasmus Karlsson: Stansvikin alueen täydentävä lepakkoselvitys 11.10.2019). Alueen jatkosuunnittelussa ja hoitotoimissa huomioidaan lepakoille suotuisien olojen ja siirtymäreittien säilyttäminen.”

Valaistus

Päärakennuksen ympäristö, tärkeimmät reitit ja pysäköintialueet valaistaan. Valaistus on valaisinkohtaisesti etäohjattava. Valaisimet syttyvät, kun alueella liikutaan. Reiteillä valaistus sammutetaan kokonaan kesäkaudella lepakoiden vuoksi.

Hoitoluokka

Suunnittelualue kuuluu hoitoluokkiin A1, A2, A3, B2, B3, B5, B6, C1.1, C2 ja C5. Kartanon lähiympäristö kuuluu hoitoluokkiin A1, A2 ja A3. Onnentemppelinpuisto on B2-hoitoluokkaa. Erilaiset niittyalueet kuuluvat hoitoluokkiin B3 ja B5. Ruovikot ovat B6-hoitoluokkaa. Metsäiset alueet kuuluvat hoitoluokkiin C1.1, C2 ja C5.